

Sygn. akt III KK 78/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 stycznia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący)
SSN Małgorzata Gierszon (sprawozdawca)
SSN Andrzej Stępka

Protokolant Katarzyna Wępa

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Barbary Nowińskiej,
w sprawie **M. H.**

skazanego z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 9 stycznia 2020 r.,

kasacji, wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 30 sierpnia 2018 r., sygn. akt IV Ka (...)

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w I.

z dnia 15 stycznia 2018 r., sygn. akt II K (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w B. do ponownego rozpoznania
w postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 15 stycznia 2018 r., sygn. akt II K (...) Sąd Rejonowy w I. uznał oskarżonego M. H. za winnego tego, że:

1. w dniu 22 grudnia 2013 r. około godziny 14:00 w markecie P. w I. przy ulicy J. , działając wspólnie i w porozumieniu z Ł. S. wykorzystując moment nieuwagi kasjerki , dokonał zaboru w celu przywłaszczenia z kasetki kasowej stoiska monopolowego pieniędzy w kwocie 550 zł. na szkodę P. sp. z o.o. w G. przy czym zarzucanego mu czynu dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności za przestępstwo umyślne podobne, będąc uprzednio skazanym wyrokiem Sądu Rejonowego w I. , sygn. akt II K (...), sygn. akt II KK (...), sygn. akt VII K (...), objętych wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w I. sygn. akt II K (...), którą odbył częściowo w okresie od 20 stycznia 2007 r. do 8 stycznia 2010 r., od 29 kwietnia 2011 r. do 11 września 2011 r. oraz wyrokiem Sądu Rejonowego w I. sygn. akt VI K (...) i sygn. akt II K (...), objętych wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w I. sygn. akt II K (...), którą odbył częściowo w okresach 28 stycznia 2010 r. do 29 stycznia 2010 r., od 7 stycznia 2011 r. do 9 stycznia 2011 r., od 9 września 2012 r. do 21 października 2013 r. za czyny z art. 188 § 1 k.k. i art. 279 § 1 k.k.- to jest występku z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.;
2. w dniu 8 lutego 2014 r. około godziny 20 : 06 w markecie P. w K. przy ulicy Z. działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru wspólnie i w porozumieniu z Ł. S. , z terenu sali sprzedażowej dokonał zaboru w celu przywłaszczenia 6 sztuk bombonierek „M.” wartości 125 zł, a następnie wykorzystując nieobecność kasjerki dokonał zaboru w celu przywłaszczenia z kasetki kasowej pieniędzy w kwocie 3239,33 zł, powodując łączne straty w wysokości 3574, 17 zł na szkodę P. sp. z o.o. w G., przy czym zarzucanego mu czynu dopuścił się będąc uprzednio skazanym wyrokiem Sądu Rejonowego w T. sygn. akt II K (...), Sądu Rejonowego w S. sygn. akt VI K (...) Sąd Rejonowego w I. u sygn. akt II K (...), II K (...), IIK (...) oraz Sądu Rejonowego w Ś. sygn. akt VI K (...) za przestępstwa podobne na karę pozbawienia wolności, objętych wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w I. sygn. akt II K (...), którą częściowo odbył w okresie od 20 lutego 2009 r. do 11 grudnia 2010 r.
1. to jest występku z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art.64 § 1 k.k.;

2. w dniu 4 stycznia 2014 r. w J. przy ulicy K. w sklepie P. wspólnie i w porozumieniu z Ł. S. wykorzystując moment nieuwagi kasjerki, dokonał zaboru w celu przywłaszczenia z kasetki kasowej pieniędzy w kwocie 2000 zł. na szkodę P. sp. z o.o., przy czym zarzucanego mu czynu dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności za przestępstwo umyślne podobne, będąc uprzednio skazanym wyrokiem Sądu Rejonowego w I. , sygn. akt II K (...) sygn. akt II KK (...), sygn. akt VII K (...), objętych wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w I. sygn. akt II K (...), którą odbył częściowo w okresie od 20 stycznia 2007 r. do 8 stycznia 2010 r., od 29 kwietnia 2011 r. do 11 września 2011 r. oraz wyrokiem Sądu Rejonowego w I. sygn. akt VI K (...) i sygn. akt II K (...), objętych wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w I. sygn. akt II K (...), którą odbył częściowo w okresach 28 stycznia 2010 r. do 29 stycznia 2010 r., od 7 stycznia 2011 r., od 9 września 2012 r. do 21 października 2013 r. za czyny z art. 288 § 1 k.k. i art. 279 § 1 k.k.

3. to jest występku z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. z tym ustaleniem, że każdego z tych czynów oskarżony M. H. dopuścił się w warunkach ciągu przestępstw z art. 91 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 91 § 1 k.k. w zw. z art. 278 § 1 k.k. wymierzył mu karę jednego roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzekł na rzecz P. sp. z o.o. w G. obowiązek naprawienia szkody solidarnie wobec oskarżonego Ł. S. i oskarżonego M. H. w kwotach:

4. 550 zł. tytułem obowiązku naprawienia szkody powstałej w wyniku kradzieży w dniu 22 grudnia 2013 r.;
5. 3364,33 zł. tytułem obowiązku naprawienia szkody powstałej w wyniku kradzieży w dniu 8 lutego 2014 r.;
6. 2000 zł. tytułem obowiązku naprawienia szkody powstałej w wyniku kradzieży w dniu 4 stycznia 2014 r.

Apelację od tego wyroku (który także dotyczył Ł. S.) wniósł jedynie obrońca oskarżonego M. H. .

Wyrok ten zaskarżył tylko w części dotyczącej wysokości orzeczonego obowiązku naprawienia szkody i zarzucił mu obrazę przepisów postępowania, mogącą mieć wpływ na treść tego orzeczenia, a mianowicie:

art. 391 § 1 i 3 k.p.k. przez brak właściwej kontroli nad tym, czy świadkowie nie zeznają odmiennie niż w trakcie postępowania przygotowawczego, co doprowadziło do złożenia przez świadków zeznań sprzecznych z ich pierwotnymi relacjami w kwestiach istotnych dla ustalenia wysokości kwot zagarniętych przez oskarżonych podczas popełnienia czynów i rozstrzygnięcia o wysokości naprawienia szkody, a w rezultacie uniemożliwiło należyłą ocenę wiarygodności ich zeznań złożonych w trakcie rozprawy w zakresie wysokości kwot zagarniętych przez oskarżonych i nie dało podstawy do orzeczenia o obowiązku naprawienia szkody w wysokościach wynikających z zakresu wyroku objętego apelacją i wnioś o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Apelację tę rozpoznał Sąd Okręgowy w B. w dniu 30 sierpnia 2018 r., sygn. akt IV Ka (...) który wyrokiem w tym dniu wydanym zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Kasację od tego wyroku wniósł obrońca M. H. , który temu orzeczeniu zarzucił:

1. rażące naruszenie przepisów prawa procesowego, to jest art. 433 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k. poprzez dokonanie nienależytej kontroli instancyjnej i utrzymanie w mocy rażąco niesprawiedliwego wyroku sądu pierwszej instancji, wydanego także z naruszeniem przepisów prawa materialnego, to jest art. 46 § 1 k.k., wskutek:
 1. braku dostrzeżenia, że Sąd Rejonowy błędnie określił pokrzywdzonego jako „P.Sp. z o.o. w G., podczas gdy w toku postępowania wnioszek o naprawienie szkody składała spółka „m. sp. z o.o. S.K.A.”, której to następcą prawnym jest „M. S.A.”, a zatem utrzymano w mocy orzeczenie w zakresie obowiązku naprawienia szkody na rzecz podmiotu, który pokrzywdzonym w sprawie nie jest, a charakter tego naruszenia należy ocenić jako rażąco niesprawiedliwy;
 2. zaniechania korekty opisu czynów datowanych na dni 22.12.2013, 8.02.2014 oraz 4.01.2014 w zakresie błędnego ustalenia pokrzywdzonego, podczas gdy

Sąd winien był dostrzec, kto jest faktycznym pokrzywdzonym i opisy czynów stosownie zmienić.

Na tej podstawie obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Prokurator w pisemnej odpowiedzi na kasację wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej. Natomiast obecna na rozprawie kasacyjnej prokurator wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w części w której utrzymano w mocy wyrok Sądu I instancji co do orzeczonych, na podstawie art. 46 § 1 k.k., obowiązków naprawienia szkody i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w B..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja obrońcy oskarżonego okazała się zasadna.

Nie ulega wątpliwości, że odnośnie czynu przypisanego M. H. jako pierwszy – w ciągu przestępstw, których się on dopuścił – popełnionego w dniu 22 grudnia 2013 r. w markecie w I. przy ulicy J. Sąd Rejonowy błędnie ustalił pokrzywdzonego. Wadliwość rozstrzygnięcia – w tym zakresie – jest bezsporna, skoro Sąd ustalił, iż pokrzywdzoną tym czynem (to jest podmiotem na którego szkodę oskarżony wraz ze skazanym Ł. S. dokonał kradzieży 550 zł.) była P. sp. z o.o. w G. Przy czym to uchybienie nie jest wyłącznie spowodowane tymi względami, które na 6 stronie kasacji podniósł obrońca skazanego. Uwadze jego, podobnie jak i uwadze Sądów obydwu instancji, uszedł bowiem fakt, który wszystkie możliwe w tym względzie wątpliwości czyni nieuprawnionymi. Otóż zawiadomienie o popełnieniu tego przestępstwa złożyła w dniu 14 stycznia 2014 r. M. W. , która jako pokrzywdzonego tym czynem (z upoważnienia, którego działała) wprost wskazała P. Sp. z o.o., ulica Ś., I.(k. 172 i k. 173). To właśnie tę Spółkę (mającą siedzibę pod takim adresem) powiadomili prowadzący dochodzenie o jego wszczęciu (k. 184 – 185, chociaż prawidłowa jej nazwa wówczas brzmiała „M. sp. z o.o. – k.188) i to ta spółka w dniu 10 lutego 2014 r. złożyła też wniosek o naprawienie szkody w trybie art. 46 § 1 k.k. (k. 189; k. 206 i 207). Zauważyć należy, iż z wypisu z Krajowego Rejestru Sądowego, według stanu na dzień 10 lutego 2014 r (k. 190 - 200), wynika, że spółka komandytowo akcyjna pod firmą M. sp. z o.o. powstała w wyniku przekształcenia spółki P. sp. z o.o. uchwałą

nadzwyczajnego zgromadzenia wspólników z dnia 12 listopada 2012 r. (k. 191). Oznacza to, że w czasie popełnienia pierwszego z przypisanych obydwu skazanym czynów działalność handlową w sklepie w I. już prowadziła spółka M. i to ona była pokrzywdzoną. Toteż to na jej rzecz Sąd powinien był orzec wobec skazanego obowiązek naprawienia szkody. Poprawność tego wnioskowania potwierdza też pismo P. w G. z dnia 16 lutego 2016 r., w którym ta Spółka poinformowała Sąd, że „w grudniu 2013 r. nie prowadziła działalności handlowej w sklepie w I., przy ulicy J. , prowadziła ją bowiem firma M. sp. z o.o. z siedzibą w I. przy ul. Ś. i zgodnie z ich wiedzą prowadzi ją również obecnie” (k. 546). Tymczasem w pkt 9 części rozstrzygającej wyroku Sądu Rejonowego orzeczono taki obowiązek, ale na rzecz P. sp. z o.o. w G.. Analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego rodzi też uzasadnione wątpliwości co do poprawności ustalenia przez Sąd *meriti* podmiotów pokrzywdzonych przypisanymi oskarżonemu przestępstwami, których miał się on dopuścić w dniach 4 stycznia 2014 r. oraz 8 lutego 2014 r. Tym samym – przy całkowitym zaniechaniu wyjaśnienia tej kwestii przez orzekające w obydwu instancjach sądy, pomimo jej pierwszorzędnego znaczenia (warunkowanego chociażby obowiązkiem spoczywającym na każdym organie procesowym, określonym w art. 2 § 1 pkt 3 k.p.k.) – nie sposób obecnie kategorycznie zweryfikować prawidłowości poczynionych w tym zakresie ustaleń, a tym samym poprawności wskazania w orzeczeniach o obowiązku naprawienia szkody (zamieszczonych w punktach 9 i 10 części rozstrzygającej wyroku Sądu Rejonowego) podmiotów na których rzecz skazany ma ten obowiązek zrealizować. W obydwu przypadkach jako ten podmiot uprawniony jest wskazana P. sp. z o.o. w G.. Tymczasem z protokołu zawiadomienia o przestępstwie dokonanym w dniu 4 stycznia 2014 r. w J. wynika, że jako pokrzywdzony tym czynem jest wskazany „sklep P. przy ul. K. w J.” (k. 3) i to ten podmiot został zawiadomiony o wszczęciu dochodzenia (k. 10, k. 32, 33). Natomiast z zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa w dniu 8 lutego 2014 r. dokonanego w K. wynika, że pokrzywdzonym tym czynem był P. ul. Z. i ten podmiot też został powiadomiony o wszczęciu dochodzenia (k. 147, 156). Równocześnie Sąd Rejonowy w toku prowadzonego postępowania w dniu 3 lutego 2016 r. zwrócił się do Zarządu P. w G. w sprawie dotyczącej danych osobowych jednego ze świadków i wówczas otrzymał

przytoczoną już (częściowo) powyżej odpowiedź z 16 lutego 2016 r., w której znalazło się też stwierdzenie, że „niniejszym informujemy, iż ta Spółka P. (tj. spółka z G.) nie prowadzi działalności handlowej w sklepach tworzących sieć P. ” (k. 546). W aktach sprawy brak jest innych dowodów (osobowych, czy z dokumentów), które pozwoliłyby obecnie sprawdzić, czy rzeczywiście Sąd poprawnie orzekł, na podstawie art. 46 § 1 k.k., odszkodowanie na rzecz podmiotu, który był pokrzywdzony owymi przypisanymi skazanemu przestępstwami. Nie można też tym samym – w tym zakresie – kategorycznie stwierdzić, czy identyfikacja pokrzywdzonego nastąpiła zgodnie z art. 49 § 1 k.p.k. I czy faktycznie jako pokrzywdzony wskazany został podmiot, którego dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone przez przestępstwo. Jest to okoliczność kluczowa, skoro nawet jeśli w związku z przekształceniami własnościowymi, zgodnie z art. 51 § 1 k.p.k. organem uprawnionym do działania w imieniu pokrzywdzonego stanie się organ spółki o innej nazwie, to nie oznacza, że zmianie uległ pokrzywdzony danym przestępstwem.

Tym samym nie ulega wątpliwości, że trafny jest – co do zasady – zarzut kasacji obrońcy skazanego, bowiem Sąd Okręgowy wadliwie, wbrew obowiązkom ciążących na nim z mocy art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k., przeprowadził kontrolę instancyjną wyroku Sądu Rejonowego w zakresie poprawności ustalenia podmiotów pokrzywdzonych przypisanych M. H. przestępstwami. Zaniechanie zrealizowania tych obowiązków skutkowało utrzymaniem tegoż wyroku w mocy, który – w tym zakresie – jest rażąco niesprawiedliwy. Taka ocena (tej części wyroku) wynika nie tylko z tego, iż oczywistym i pierwszorzędnym obowiązkiem sądu było prawidłowe zidentyfikowanie podmiotów pokrzywdzonych przypisanymi oskarżonemu czynami, ale również dlatego, że wadliwość rozstrzygnięcia w tej mierze oraz jej konkretyzacja w orzeczeniach zapadłych na podstawie art. 46 § 1 k.k. implikuje realnym ryzykiem zaistnienia określonych skutków procesowych. Przede wszystkim może doprowadzić do bezwzględnego obciążenia oskarżonego świadczeniami na rzecz podmiotów w rzeczywistości nieuprawnionych, a równocześnie nie wyklucza sytuacji w której te naprawdę pokrzywdzone przestępstwami, których się on dopuścił, będą nadal dochodzić swoich roszczeń.

Niewykonanie zaś przez niego tych orzeczeń o środku karnym będzie rodzić dla niego konsekwencje określone chociażby w art. 107 § 6 k.k.

Stąd też należało uwzględnić kasację obrońcy skazanego uznając słusność pierwszego jej zarzutu (jakkolwiek nie z powodu wszystkich wskazanych na jego uzasadnienie w skardze argumentów).

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd Okręgowy uwzględni przede wszystkim zakres zaskarżenia apelacji obrońcy oskarżonego od wyroku Sądu Rejonowego i raz jeszcze dokona jego kontroli instancyjnej w tej części. Będzie miał przy tym na względzie zarówno powyższe wnioski i spostrzeżenia, jak też całokształt zebranego – mającego przy tym znaczenie – materiału dowodowego. Zauważyć należy, że odnośnie koniecznych do poczynienia ustaleń może się on okazać niewystarczający, co zrodzi konieczność jego uzupełnienia.

Z tych to względów orzeczono jak wyżej.